

Skrytý potenciál ICT ve školství

Moderní informační a komunikační technologie nechtějí a nemohou nahradit učitele, stávají se ale nástrojem upoutání pozornosti žáků a zdrojem k osvojování klíčových kompetencí budoucích absolventů škol.

O aktuálním vývoji informačních a komunikačních technologiích ve školství jsme hovořili s Ondřejem Neumajerem, náměstkem skupiny didaktiky všeobecného vzdělávání Výzkumného ústavu pedagogického a spoluzakladatelem současného pojetí Metodického portálu.

Nástroje ICT se dosud nestaly pevnou a integrovanou součástí moderního českého školství. Jedná se zatím spíše o vizi než o reálnou situaci. „Aktuální pohled do škol ukazuje, že velká část učitelů tuto vizi nemá anebo ji nesdílí. Pokud ji sdílí, nedokáže si ji konkrétně představit. I když je většině lidí působících ve školství jasné, že budoucnost školního sektoru je spojená s technologiemi, dokáže si jen málokdo přesně představit konkrétní příklad toho, jak by to mohlo fungovat,“ analyzuje situaci Ondřej Neumajer a zároveň tvrdí: „Přitom je důležité si uvědomit, že přínos všech informačních a komunikačních technologií závisí především na učiteli. Je na učiteli, jak je schopný tyto technologie v dané třídě v rámci vyučování uplatňovat.“ Informační technologie nejsou samospasitelné a rozhodně zde platí, že klasičtá role učitele do budoucna nezmizí. Naopak tyto technologie kladou spíše vyšší požadavky na učitele. Informační technologie nenahradí učitele, ale přidají mu nové možnosti, které byly bez technologií obtížně nebo nebyly vůbec uskutečnitelné. Zároveň je tady určité nebezpečí, nebo jsou zde určitá rizika, pokud tyto možnosti nevyužije, mohou být výsledky horší, než kdyby tyto technologie nepoužíval vůbec anebo kdyby je používal dobře. Podle Ondřeje Neumajera čeká na kantorskou profesi ještě mnoho výzev, díky kterým se může zlepšovat a díky kterým by mohla moderní komunikační technologie správně využívat. Dnešní situace je taková, že vývoj technologií je vždy mnohem rychlejší než vývoj společnosti. Vzhledem k tomu, že vývoj moderních technologií je exponenciální ve srovnání s lineárním vývojem společnosti, budou technologie vždy více vyvinuté než schopnost je adekvátně ve školách využívat. „Bude to záviset na schopnostech učitelů, aby se připravili na tyto změny, aby vstřebávali novinky v této oblasti a zapracovávali je do výuky,“ konstatuje Ondřej Neumajer.

Kompetence a flexibilita

Informační a komunikační technologie budou hrát čím dál tím významnější roli v rámci vzdělá-

vání. Některé vyspělé státy postavily dokonce své reformy školství na využívání moderních informačních a komunikačních technologií. To se ale v České republice nestalo, což představuje určité negativum. Technologie mění náš svět velice rychle, z čehož v důsledku například vyplývá, že dnes není úplně jasné, jaký má být profil budoucího absolventa škol. „Dnes se připravují žáci na dovednosti, profese, které dnes ještě vůbec neexistují. Část z nich se bude muset velice flexibilně adaptovat na budoucí profesní život, protože již nikdo nebude třicet let pracovat v téže firmě, ale spíše se bude podílet na různých projektech. Proto nelze přesně definovat cílový profil absolventa, proto se připravují žáci na něco, o čem se zatím neví, jak to bude vypadat. Z tohoto důvodu klade reforma školství důraz na to, aby budoucí absolventi nezískali pouze vědomosti nebo lépe řečeno tzv. tvrdé znalosti, které jsou dnes platné, ale spíše kompetence, dovednosti se přizpůsobovat,“ komentuje situaci kolem reformy školství O. Neumajer. Dnes dávají zaměstnavatelé přednost lidem, kteří jsou kreativní a flexibilní a dokážou se rychle naučit nové věci, než někomu, jehož znalosti budou za pět let již zastaralé. Takový člověk ani nebude schopný, pokud dojde v jeho pracovním prostředí ke změně, na ně pružně reagovat, tudíž nebude pro svého zaměstnavatele velkým přínosem.

Moderní informační technologie jsou lákadlem

Důležité je podotknout, že informační technologie mohou být použity vhodně nebo nevhodně, čímž pádem mohou mít i negativní přínosy. I to se občas stává. Jde o to, že si to každý učitel musí vyzkoušet v praxi, aby přišel na to, kdy se to daří a kdy ne. To, že učitelé pracují s těmito technologiemi, může mít výborné výsledky. „Pokud jsou technologie využity pro podporu konstruktivních, inovativních metod, mohou být dané výsledky dobré. Naopak, pokud jsou tyto technologie používány jako podpora dosavadního tradičního vzdělávání, které je do určité míry přžitkem, tak tento proces daná očekávání nepřináší,“ míní O. Neumajer. Jeden konkrétní příklad, který nám tuto situaci může přiblížit, jsou interaktivní tabule. Jedná se o velký fenomén, kupuje si je většina základních škol díky finanční podpoře z evropských fondů. V praxi je tato tabule často ale jen podporou tzv. frontální výuky. Pokud je učitel schopný a patřičně vzdělaný, dokáže tento nástroj efektivně využít i jinak, nežli frontálně. Nasazení takových nástrojů může činit vyučování atraktivnějším a přitažlivějším, což je velice důležitým aspektem vzhledem k tomu, že

O autorovi:

PhDr. Ondřej Neumajer, Ph.D.

Pracuje na pozici náměstka ředitele Výzkumného ústavu pedagogického, kde má na starosti skupinu didaktiky všeobecného vzdělávání. Podílí se na vývoji největšího českého školského portálu pro učitele www.rvp.cz. Vyučuje na Pedagogické fakultě Univerzity Karlovy. Od roku 2000 působil v Modřanské ZŠ s rozšířeným vyučováním jazyků, kde pracoval jako koordinátor komunitního vzdělávání a zástupce ředitele. Byl jedním ze zakladatelů občanského sdružení Jednota školských informatiků. V letech 2004 až 2007 pracoval na Ministerstvu školství, mládeže a tělovýchovy v odboru Státní informační politiky ve vzdělávání, který řídil projekt známý pod označením Internet do škol.

se žáci v českých školách nudí. Právě moderní informační a komunikační technologie jsou pro dnešní žákovskou generaci přitažlivé. Představují velký potenciál, kterého by mělo být využito do budoucna.

Schází specializované pracoviště

Podíváme-li se v souvislosti se zaváděním nástrojů ICT do českého školství na srovnání s jinými státy EU, musíme odlišit dva aspekty. Jedním z nich je vybavenost škol a druhým skutečné využívání technologií. V obou zmíněných oblastech je Česká republika spíše průměrem, ale každá paušalizace je zavádějící. Vybavenost škol dosud ideálního stavu nedosáhla, ale situace je srovnatelná s jinými státy Evropské unie, kde se oba aspekty také ne vždy shodují. „Například ve Finsku se nacházejí v situaci, kde školy nebyly vybaveny plošně, ale na místech, kde určité technologie, jako například interaktivní tabule, byly k dispozici, byly velice efektivně využity a učitelé museli velice dobře pořízení technologií zdůvodnit. Naopak zde máme i příklad Velké Británie, která masivně investovala do vybavení škol interaktivními tabulemi, ale obecně jsou využívány i málo, často jen k prezentaci, což se dost prodraží,“ popisuje O. Neumajer své zkušenosti. Česká republika má ve srovnání s ostatními vyspělými státy ale nevýhodu v tom, že nedisponuje specializovanými pracovišti, která by se věnovala podpoře výuky učení s technologiemi. Ani na ministerstvu školství není odbor nebo oddělení, které by se na tuto problematiku specializovalo, tudíž chybí i zde jednotná koncepce, která by byla důsledně uplatňována a která by byla zaměřena na tuto problematickou oblast. „Koncepce ICT sice existuje, ale jedná se jen o obecnou koncepci ICT ve školství, která není soustředěná na implementaci ICT pro podporu učení žáků,“ kritizuje O. Neumajer a dodává: „Hlavní důvodem je zde diskontinuita v rámci školské politiky.“ To je velká nevýhoda ve srovnání s ostatními úspěšnými zeměmi v oblasti vzdělání, kde navzdory pravidelným změnám politické garnitury existuje shoda napříč politickým spektrem v odpovědi na otázku, kam má školství směřovat a kde se navazuje na již existující koncepcce. Proto Ondřej Neumajer apeluje: „Nyní je velice důležité najít konsensus všech zainteresovaných od rodičů, přes učitele až po politiky, jakou cestou se má jít a dovést důležité reformy do konce.“

Metodický portál – učitelé pro učitele

Zde stojí za zmínku jeden z hlavních prostředků na podporu školské reformy, tzv. Metodický por-

tál – www.rvp.cz. Jedná se o velice efektivní internetové médium, portál, založený na webu druhé generace. Je to tzv. participativní web, kde je komunita uživatelů zapojena do jeho vzniku a rozvoje. Jedná se především o učitele.

„Jde o ojedinělý projekt nejen v České republice, ale i v rámci Evropské unie. Je skutečností, že takovým portálem s jeho komplexností a rozsahem disponuje jen málo států v EU. Je důležité, že zde platí princip učitelé pro učitele. Nejde o prostou nabídku nějaké společnosti, která nabízí nějaké obsahy přes web,“ zdůrazňuje Ondřej Neumajer. Ukazatelem úspěšnosti je fakt, že až 10 procent českých učitelů denně tento portál navštíví a trend je stoupající. Návštěvnost portálu je závislá jak na dostupnosti internetu, tak na aktivním přístupu samotných učitelů. Vedle Metodického portálu nabízí Výzkumný ústav pedagogický další možnost vzdělávání s ohledem na zavádění ICT technologie ve školství. Jedná se zejm. o Profil škola²¹, což je nástroj pro integraci ICT do života škol. „Jednotlivé školy si mohou díky tomuto nástroji vyzkoušet, v jaké fázi integrace ICT se opravdu nachází a tím si stanovit i další cíle v rámci zavádění ICT do školy. Zároveň tento nástroj nabízí možnost srovnání se zkušenostmi dalších škol,“ říká O. Neumajer a dodává: „Jedná se o úspěšný nástroj, který byl převzat ze zahraničí, kde vykazoval výborné výsledky.“ Profil Škola²¹ je dostupný přes již zmíněný Metodický portál a bude v budoucnu rozšířen o další možnosti.